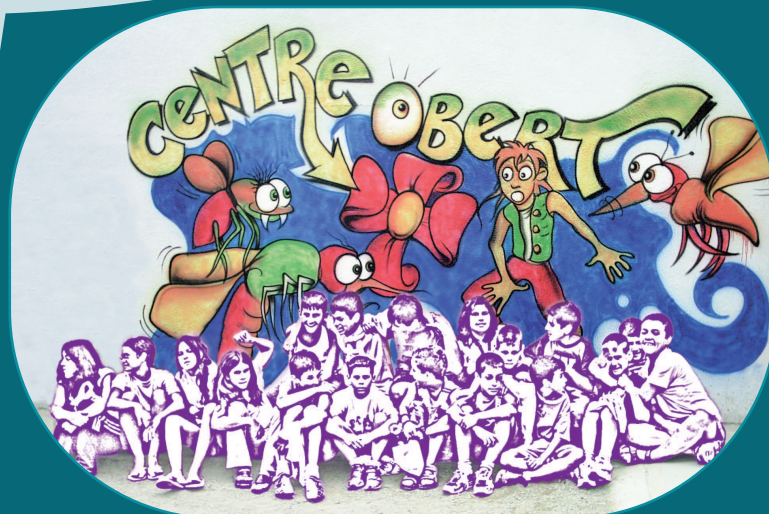

DEFINICIÓ DE **CENTRE OBERT** AMB CRITERIS DE QUALITAT

COMISSIÓ DE CENTRES OBERTS FEDAIA

f

PRESENTACIÓ.....	4
0. INTRODUCCIÓ.....	6
1. MARC LEGAL I SITUACIÓ ACTUAL.....	8
2. DEFINICIÓ.....	14
2.1 Objectius.....	14
2.2 Característiques del centre obert.....	14
3. LA METODOLOGIA EDUCATIVA.....	17
3.1 Nivell intern.....	17
3.2 Nivell extern.....	19
3.3 Seguiment individual.....	20
3.4 Treball amb les famílies.....	21
4. ORGANITZACIÓ I ESTRUCTURACIÓ DELS CENTRES OBERTS.....	23
4.1 Ràtio.....	23
4.2 Nombre de destinataris i estructura de l'equip educatiu.....	23
4.3 Horari.....	24
4.4 Recursos Humans.....	25
4.5 Els programes.....	25
5. LES COORDINACIONS EXTERNES.....	27
5.1 Coordinacions vinculades amb l'atenció dels infants i adolescents.....	27
5.2 Coordinacions vinculades amb la millora del barri.....	28
6. MÒDULS ECONÒMICS.....	30
7. FINANÇAMENT.....	32
8. LÍNIES D'AVANÇ.....	33
9. ANNEXOS.....	34
ANNEX 1.....	34
ANNEX 2.....	40
10. AGRAÏMENTS.....	47

PRESENTACIÓ

La FEDAIA, Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i a l'Adolescència, és una entitat sense ànim de lucre, nascuda l'any 1994, que agrupa i representa les entitats d'iniciativa social d'arreu de Catalunya. Aquestes atenen a més de 10.000 infants, adolescents i joves desemparats o en risc d'exclusió social i les seves famílies, a través de centres residencials, centres oberts, pisos assistits, tallers, unitats d'escolarització i altres serveis destinats a combatre l'exclusió social i la pobresa.

En aquest àmbit, **és l'agent social referent a Catalunya** i treballa amb el suport, la col·laboració i el reconeixement de les diferents organitzacions del tercer sector i les diferents administracions competents.

Forma part del tercer sector social, d'importància creixent a Catalunya, i que està formada per totes aquelles entitats no lucratives que actuen en el camp social.

La FEDAIA, al llarg de 15 anys, ha contribuït intensament en la millora de la qualitat de vida d'aquests infants, fent una gran tasca en la cura, atenció, educació, prevenció i protecció dels nens i joves més vulnerables i de les seves famílies.

En data 17 de setembre de 2009 l'Assemblea General de socis va aprovar el Pla Estratègic 2009-2012 de la Federació, amb l'objectiu de revisar i redefinir les línies d'actuació actuals, per adaptar-les de manera que aquestes responguin als canvis de l'entorn, a les noves exigències socials, a les necessitats actuals, dels infants, adolescents, joves i les seves famílies i a les expectatives de les entitats federades.

Un procés participatiu intens, que va comptar amb la implicació de la Junta Directiva i dels representants de les entitats membres, va ser el necessari per definir i acordar la missió, visió, valors i les línies estratègiques de la Federació que tot plegat dibuixen el camí a seguir a partir d'ara.

Un camí on la FEDAIA assumeix la **missió d'avançar en els drets de la infància i l'adolescència**, tant a nivell personal, social com a polític, mitjançant un model d'actuació que garanteixi la qualitat de vida de la infància, l'adolescència i les famílies a Catalunya, especialment dels més vulnerables.

Tot assumint el compromís de treballar i promoure en el sí de la Federació els valors de: - **Qualitat**, - **Innovació**, - **Participació**, - **Canvi Social**, - **Responsabilitat**, - **Compromís** i - **Professionalitat**, que, acompanyats d'un seguit d'accions estratègiques, emmarquen la nostra feina per aquests propers quatre anys.

Cal destacar però, una de les iniciatives considerades com a prioritària pels membres de la Federació i en què es sustenta aquest document que us presentem: **Definir models de qualitat tècnics pels serveis que agrupa la Federació.**

La promoció d'estàndards de qualitat de les entitats associades, potenciant el treball en xarxa i la comunicació interna i responent amb models d'atenció vàlids davant les necessitats creixents i canviants de la infància, adolescència i joventut, especialment la més vulnerable, forma part dels nostres objectius estratègics.

El document "*DEFINICIÓ DE CENTRE OBERT AMB CRITERIS DE QUALITAT*", ha estat fruit d'un llarg treball de debat i reflexió d'un grup de professionals de llarga trajectòria de treball en serveis de Centres Oberts que han decidit, en el sí de la comissió de Centres Oberts de la FEDAIA, compartir el seus models de treball, aspectes tècnics i econòmics, models de funcionament i programes, per avançar i consensuar el què és una realitat de treball des d'un servei social preventiu basat en la qualitat d'atenció als infants, adolescents i joves.

La Junta Directiva, les comissions de treball, les entitats membres i l'equip tècnic de la Federació ens comprometem a continuar treballant per avançar i garantir un model de qualitat en les actuacions i serveis adreçats a aquests infants amb la participació activa de totes les entitats i persones implicades, i que doni noves respostes a les noves necessitats.

Tots junts construïm un futur per a la infància, l'adolescència, els joves i les seves famílies.

0. INTRODUCCIÓ

El següent document descriu els centres oberts, com uns serveis d'atenció a la infància i a l'adolescència i les seves famílies, que fan una tasca educativa i preventiva des del vessant de l'educació social especialitzada durant el temps lliure dels infants i adolescents. Amb aquesta acció educativa i preventiva s'intervé en els processos personals de manera integral.

En l'actualitat els processos educatius i els itineraris formatius que ofereix la nostra societat no s'ajusten a les necessitats de tots els infants i adolescents, especialment a les d'aquells que tenen dificultats d'integració i de socialització. Les institucions educatives sovint es troben limitades per a poder realitzar una tasca d'acompanyament global i d'atenció a la diversitat de necessitats que planteja la realitat de la infància i l'adolescència d'avui. Els centres oberts són una alternativa que incideix tant en les causes com en les situacions concretes, i possibiliten processos d'integració i socialització, especialment en les situacions de risc social.

Aquesta situació que cada cop es dona amb més freqüència és un repte per a la nostra societat que necessita articular-se per tal de donar resposta a la realitat que sovint desborda als diferents agents que hi poden intervenir. Des d'aquesta perspectiva els centres oberts són un recurs que es converteixen en lloc de trobada d'infants i adolescents per realitzar processos d'integració i socialització, tot sent un servei necessari que dona suport a la tasca que es fa a les famílies, als CEIP i IES, als professionals dels serveis socials i d'altres serveis especialitzats en l'atenció a la infància i a l'adolescència.

Els centres oberts es constitueixen com a espais d'**educació social** que atenen especialment persones, col·lectius i territoris en entorns d'exclusió social i que per la seva metodologia d'intervenció cal que es distingeixin dels casals infantils i ludoteques que treballen específicament des del camp de l'educació en el lleure.

Des dels centres oberts apostem per una socialització àmplia, plural, flexible, diversa, capaç de produir models d'integració i de convivència positiva, on cada persona pot realitzar un procés educatiu personal que comparteix amb altres infants i adolescents amb els educadors i educadores que els acompanyen en tot el seu itinerari, així com amb la realitat territorial que els envolta.

És per això que aquest document aporta elements orientadors per a poder definir de manera concreta què són els centres oberts i, d'altra banda, per a defensar i demanar el suport necessari, tant social com sobretot administratiu, per a reconèixer els centres oberts com uns serveis que fan una tasca educativa preventiva necessària, global i de qualitat amb infants i adolescents de manera molt especial amb aquells que manifesten majors necessitats d'integració i de socialització.

El document vol ser, doncs, una eina que ajudi a superar la indefinició que existeix actualment sobre el rol que han de tenir els centres oberts dins de la xarxa d'atenció a la Infància i sobre quina ha de ser la seva estructura i els seus costos.

Aquesta proposta no pretén, però, ser l'únic model o proposta d'intervenció de caràcter preventiu que es pot posar en marxa dins del nostre sistema de serveis socials, però entenem que és un tipus de servei amb una experiència contrastada en el temps i que considerem que cal acabar de potenciar.

1. MARC LEGAL I SITUACIÓ ACTUAL

En primer lloc cal dir que els centres oberts (a partir d'ara quan ens referim a centre oberts ho farem amb les sigles CO) tenen un espai definit per llei dintre del Sistema Català de Serveis Socials i tenen, així mateix, una definició de funcions i característiques de funcionament que està recollit a la **Llei de Serveis Socials i a la Cartera de Serveis**, i les referències que en aquests documents es fan sobre els CO són els següents:

Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de Serveis Socials (DOGC 4990, de 18-10-2007).

Al TÍTOL I

- A l'Article 7, "*Situacions amb necessitat d'atenció especial*", estableix que "*són destinataris dels serveis socials, especialment, les persones que estiguin en alguna o algunes de les situacions següents:*"
 - *Vulnerabilitat, risc o dificultat social per a la gent gran, la infància i l'adolescència.*"
- A l'Article 11 "*Protecció dels drets dels infants i els adolescents*" es diu "*En el cas dels infants i els adolescents en situació de risc, el règim jurídic de protecció ha d'establir la forma d'exercir els drets establerts pels articles 8, 9 i 10 en l'àmbit dels serveis i els recursos per als infants i els adolescents.*"

Al TÍTOL II on s'emmarca el Sistema Públic de Serveis Socials podem destacar el següent:

CAPÍTOL I

Disposicions generals i tipologia dels serveis i les prestacions

- A l'Article 14 on es defineix el Sistema Públic "*1. El sistema públic de serveis socials és integrat pel conjunt de recursos, prestacions, activitats, programes, projectes i equipaments destinats a l'atenció social de la població, de titularitat de l'Administració de la Generalitat, de les entitats locals i d'altres administracions, i també els que l'Administració concerta amb les entitats d'iniciativa social o privada.*"

- A l'Article 16, on es defineixen els Serveis Socials Bàsics, trobem que al punt 2 s'emmarca els Serveis d'Intervenció Socioeducativa no residencials per a infants i adolescents dins d'aquest nivell de la xarxa *"2. Els serveis socials bàsics s'organitzen territorialment i estan dotats d'un equip multidisciplinari que ha de fomentar el treball i la metodologia interdisciplinària, integrat pel personal professional necessari per al compliment de llurs funcions, amb l'estructura directiva i de suport tècnic i administratiu que s'estableixi per reglament. Els serveis socials bàsics inclouen els equips bàsics, els serveis d'ajuda a domicili i de teleassistència i els serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents."*
- A l'Article 17, on es defineixen les funcions dels serveis socials bàsics, trobem al punt "j) **Prestar serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents.**"

CAPÍTOL II,

Cartera de Serveis Socials

- A l'Article 24, on es defineixen les prestacions garantides "4. Les prestacions garantides són exigibles com a dret subjectiu d'acord amb el que estableix la Cartera de Serveis Socials, que ha d'incloure, almenys, la necessitat d'una valoració professional prèvia i d'una prova objectiva que n'acrediti la necessitat."
- A l'Article 26 on es defineixen els criteris d'intervenció es fa constar que "Amb la finalitat d'assolir els objectius que fixen els apartats 1 i 2, s'ha d'establir per reglament que cada persona o unitat de convivència que accedeixi a la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública ha de tenir assignat un professional de referència, que preferentment ha de ser el mateix i que habitualment ha de ser un treballador o treballadora social dels serveis socials bàsics. El professional o la professional de referència té les funcions de canalitzar les diverses prestacions que la persona o la unitat de convivència necessita, vetllar per la globalitat de les intervencions i per la coordinació entre els equips professionals de serveis socials i les altres xarxes de benestar social, afavorir la presa de decisions i agilitar-les."

Al TITOL III on es parla *Del règim competencial i organitzatiu*, en destaquem el següent:

CAPÍTOL I

Competències de les administracions públiques

- A l'Article 31 on es parla de les competències dels municipis es fa constar al punt e) *"Complir les funcions pròpies dels serveis socials bàsics"* i al punt j) *"Coordinar els serveis socials locals, els equips professionals locals dels altres sistemes de benestar social, les entitats associatives i les que actuen en l'àmbit dels serveis socials locals."*

CAPÍTOL II

Organització territorial dels serveis socials

- A l'Article 34 dedicat a la definició de les àrees bàsiques de serveis socials, es fa constar que *"2. L'àrea bàsica de serveis socials s'organitza sobre una població mínima de vint mil habitants, prenent com a base el municipi."*

CAPÍTOL V

Els professionals dels serveis socials

- A l'Article 43 es torna a incidir en la importància de l'assignació d'un referent per a cada usuari o usuària, ho concreta de la manera següent: *"L'organització del personal professional de serveis socials ha de seguir un criteri interdisciplinari per oferir una atenció integrada i ha d'incloure les mesures necessàries per garantir l'assignació a cada usuari o usuària o a cada unitat de convivència d'un professional o una professional de referència, d'acord amb el que estableix l'article 26.3."*
- A l'article 44 es parla de la vinculació entre la valoració dels professionals sobre l'assignació de recursos i l'obligatorietat de les administracions de complir-ho: *"Les valoracions del personal professional de serveis socials són vinculants pel que fa a l'assignació dels recursos disponibles, en els termes en què s'estableixi per*

reglament. Així mateix, s'ha de garantir la intervenció professional necessària per a fer el seguiment de l'evolució de la situació personal o familiar objecte de l'atenció social."

Al TITOL V, on es parla *Del finançament del sistema públic de serveis socials*, en destaquem:

- A l'Article 60, Principis del finançament: *"1. L'Administració de la Generalitat té la responsabilitat de garantir els recursos necessaris perquè l'ordenació i la provisió dels serveis socials que estableix aquesta llei es compleixin adequadament"* i 2 *"La Generalitat ha de consignar en els seus pressupostos els crèdits necessaris per a Finançar els serveis socials bàsics i especialitzats, les prestacions garantides, les prestacions subjectes a limitació pressupostària i els altres programes, projectes i prestacions de serveis socials, d'acord amb les competències que li atribueixen les lleis."* I del punt 5 *"Els municipis i els altres ens locals han de consignar en els seus pressupostos les dotacions necessàries per a finançar els serveis socials de llur competència."*
- A l'Article 62, del Finançament dels Serveis Socials Bàsics on s'emmarquen els Centres Oberts, *"1. Els ajuntaments i l'administració de la Generalitat comparteixen el finançament dels serveis socials bàsics, incloent-hi els equips de serveis socials, els programes i projectes, el servei d'ajuda a domicili i els altres serveis que es determinin com a bàsics. Sens perjudici que els serveis socials bàsics han de tendir a la universalitat i la gratuïtat, l'usuari o la usuària pot haver de copagar el finançament de la teleassistència i els serveis d'ajuda a domicili."* I 2 *"L'aportació de la Generalitat als serveis socials bàsics s'ha de fixar en els seus pressupostos, d'acord amb el que estableixin el Pla estratègic de serveis socials i la Cartera de serveis socials, i s'ha de pagar mitjançant un conveni quadriennal amb la corporació local titular de l'àrea bàsica de serveis socials. Aquesta aportació no pot ser inferior, en cap cas, al 66% del cost dels equips de serveis socials bàsics, dels programes i projectes, i dels serveis d'ajuda a domicili i de teleassistència que el Pla i la Cartera estableixen per a l'àmbit territorial de cada àrea bàsica de serveis socials."*

ANNEX

Catàleg classificat de serveis i prestacions socials del Sistema Català de Serveis Socials:

Recull al punt 1.1 Serveis Socials Bàsics, i dins seu al punt 1.1.6 Serveis d'Intervenció Socioeducativa no Residencial per a Infants i Adolescents i concretament al punt 1.1.6.1 el Servei de Centre Obert.

A la **cartera de Serveis Socials** es recull el següent sobre els CO:

1.1.6 Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents

Prestació 1.1.6.1 Servei de Centre Obert

Descripció: Servei diürn preventiu, fora de l'horari escolar, que dóna suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensa les deficiències socioeducatives de les persones ateses.

Garantia de la prestació: prestació garantida

Tipologia de la prestació de servei: servei bàsic

Situació de la població destinatària: infants i adolescents que viuen en l'àmbit de l'àrea bàsica respectiva i que requereixen suport assistencial o formatiu, prioritàriament aquells que estan en situació de risc.

Edat població destinatària: de 0 a 18 anys

Forma de prestació: en establiment diürn.

Perfils professionals: director/a- coordinador/a (professional amb estudis universitaris, com a mínim, de primer cicle en l'àmbit de les ciències socials), educadors/es socials i/o monitors/es de temps lliure.

Ràtios de professionals: 1 director/a- coordinador/a, ràtio no inferior a 0,2: 2 educadors/es socials i/o monitors/es de temps lliure per cada 20 usuaris.

Estàndards de qualitat: els que estableixi el Pla de qualitat previst en la llei de serveis socials per a aquesta prestació.

Criteris d'accés: normativa reguladora Decret 27/2003, de 21 de gener, de l'atenció social primària.

Aquest desplegament normatiu, en què s'estableix l'obligatorietat de crear un CO per cada 20.000 habitants, així com unes competències clares dels ajuntaments, és el marc en el qual ens estem movent actualment des dels CO.

Així doncs, aquesta normativa es concreta en:

- S'han començat a assumir les competències que els ajuntaments tenen sobre els CO, encara que molts han d'assumir les seves competències respecte als CO segons la Llei de Serveis Socials (Llei 12/2007).
- No hi ha un mapa suficient i extens territorialment que determini les necessitats d'aquest tipus de servei.
- Des de l'administració autonòmica s'han congelat les subvencions per als CO escudant-se en el fet que és un servei de competència municipal i que, per tant, fan més del que els toca.
- No es reconeix els CO com a recurs habitual en el camp de la prevenció i com a mesura primera de seguiment al medi per a infants i adolescents. Quan els CO podrien servir perfectament per cobrir el que diu l'article 26 de la Llei de Serveis Socials i definir així els educadors i educadores dels CO com a referents dels infants que són atesos en aquests serveis.
- No hi ha prou mecanismes de coordinació i derivació sistemàtics amb altres serveis com són: els CEIP, IES, SSAP, EAP, EAIA, etc.
- No es pot garantir un treball educatiu de qualitat ja que no es pot assegurar: les hores d'atenció que calen per atendre les necessitats d'aquesta població, una ràtio adequada, una proporcionalitat òptima entre les hores de dedicació a l'atenció directa i les altres tasques de gestió pedagògica, etc. Entre altres coses perquè la cartera de serveis actual no concreta dedicacions en hores dels professionals i, sobretot, no preveu com a figura indispensable i de primera línia l'educador/a social.
- Hi ha una definició poc estricta o poc actualitzada del que és un CO, dels requisits pedagògics i del personal.

La intenció amb aquest document és avançar en la definició del que ha de ser un CO, esperant que això ajudi a l'elaboració d'un mapa de necessitats amb el qual es pugui establir les bases per a donar un servei de qualitat als destinataris últims d'aquests serveis.

2. DEFINICIÓ

El centre obert és un servei o establiment diürn **d'acció socioeducativa**, que pertany per llei a la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Primària i al Sistema de Protecció a la Infància i a l'Adolescència en Risc Social.

En la seva acció preveu la detecció, la prevenció i la integració dels infants, adolescents i joves, de 3 a 18 anys, en situació de risc social.

És un recurs que està ubicat en l'entorn o context habitual de l'infant o adolescent i que basa la seva intervenció, des de l'educació social i compensatòria, en l'atenció personalitzada mitjançant el treball tutorial individual, el grupal, la família, el treball en xarxa i la comunitat.

S'entén per **infància en situació de risc** aquells infants, adolescents i joves en risc de desemparament, en risc econòmic familiar i/o en risc socio-ambiental.

2.1 Objectius

Els objectius principals són:

- Prevenir i detectar les situacions de risc social i de ruptura amb la família i l'escola.
- Afavorir la socialització i la integració social dels infants i adolescents i les seves famílies.
- Donar suport, estimular i potenciar l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat dels infants.
- Potenciar l'adquisició d'aprenentatges i competències.
- Acompanyar i orientar les famílies en els processos educatius que afecten els seus fills.

2.2 Característiques del centre obert

És un **equipament de Serveis Socials d'Atenció Primària** destinat a la prevenció i atenció de la **infància i adolescència en situació de risc** fora de l'horari escolar.

- a) **Integrador- normalitzador**, ja que prioritza l'atenció a la infància i adolescència en situació de risc, però que compta amb la participació de

població normalitzada per tal de permetre una millor socialització. Es parla d'una proporció del 50% per a cada grup de població. No obstant això, dependrà del context on està ubicat el centre, ja que en territoris especialment vulnerables serà difícil trobar aquest percentatge i, per tant, caldrà ajustar les ràtios educador-infant i adolescent.

S'entén per "**població normalitzada**" aquells infants o adolescents que no presenten situacions de risc de desemparament, de risc econòmic familiar i/o de risc socioambiental.

- b) **Preventiu**, ja que el fet de ser un equipament obert al barri, és a dir, integrador i/o normalitzador, ens permet contactar amb població que no s'ha detectat una situació de risc. El treballar amb aquesta població des del punt de vista de l'educació social i compensatòria, ja esdevé una feina preventiva vers aquest col·lectiu. En els CO ubicats en contextos força desestructurats, on és complex garantir un treball preventiu des de l'òptica normalitzadora, pren més força l'acció educativa preventiva centrada en la realitat individual, grupal, familiar i comunitària de l'educand. La intervenció és preventiva respecte de situacions de ruptura amb la família de l'educand i del seu entorn –amics, escola, barri, comunitat...-. Quan parlem de la tasca preventiva, hem de parlar de les diferents funcions que aquesta té, però no podem oblidar la detecció precoç i preventiva més inicial que aquesta té en els infants que participen de la vida del centre.
- c) **Detecció**, mitjançant aquest model integrador que ens permet detectar les possibles situacions de risc que es puguin donar entre la població en general, així com la població en risc. Permet conèixer situacions quotidianes que en altres serveis és difícil d'accedir-hi gràcies a la relació educativa que s'estableix entre l'educand i l'educador. És el lloc privilegiat de detecció, gràcies a la relació de confiança que s'assoleix entre educand – educador. Aquesta característica ajuda a descobrir noves situacions, a valorar inflexions i a prevenir, gràcies a les coordinacions que es garanteixen amb altres agents socials.
- d) Servei **arrelat al territori**. Els infants i adolescents que assisteixen són del territori on està ubicat l'equipament. Es considera important

aquest arrelament, perquè pot ser un element integrador de l'infant, l'adolescent i la família. A la vegada, també ajuda a descobrir noves situacions, a valorar inflexions i a prevenir.

- e) Es treballa a partir de l'**entorn habitual** de l'infant i l'adolescent: el seu quotidià.

En els CO s'aposta per una intervenció basada en cinc pilars: **el mateix infant, el grupal, la família, el treball en xarxa i la comunitat**.

Dels cinc pilars, els tres primers solen ser presents en tots els centres. Els dos últims no apareixen tan habitualment. Poder garantir una acció educativa que inclogui aquests cinc nivells de forma global ens permetrà realitzar una intervenció de l'infant i adolescent de forma integral.

El CO, per als infants i adolescents en seguiment, **no ha de ser finalista, ni únic**. S'ha de preveure que l'infant o adolescent pugui fer servir altres recursos del territori que ajudin a la seva socialització mentre està al CO o en el moment que assoleix els objectius educatius per als quals va ser derivat al servei. Un cop assolits els objectius educatius que hem previst amb l'infant, pot continuar participant del centre sense un acompanyament intensiu.

3. LA METODOLOGIA EDUCATIVA

Les línies educatives que caracteritzen l'acció socioeducativa que es porta a terme als CO són:

- **L'educació activa:** entenent l'infant i adolescent com a subjecte del seu procés, respectant les fases de la seva pròpia evolució.
- **L'educació integral:** entenent per educació integral aquell procés que afavoreix i posa a disposició de l'educand els elements necessaris per assolir un grau òptim de maduresa com a persona i membre actiu de la societat, treballant tots els àmbits del menor: físic, psíquic, afectiu, social i cultural.
- **L'educació intercultural:** educació que afavoreix la convivència i relació entre les diverses cultures.
- **La coeducació:** l'educació en condicions d'igualtat d'oportunitats i drets entre infants, amb l'objectiu que creixin en el respecte i valoració mútua.
- **L'educació en valors:** l'educació dels infants en els valors de la democràcia, la tolerància i el respecte i la valoració de la diversitat i les diferències d'opinions, opcions i orientacions personals.

La metodologia educativa dels CO s'articula des de dos nivells:

3.1 Nivell intern

El nivell intern fa referència tant a aquells aspectes que tenen a veure amb la relació més directa amb l'educand (acció educativa de l'educador), com a aquells que tenen a veure amb aquells aspectes que per a l'equip educatiu és un suport i que sense això minvaria la qualitat de l'acció educativa.

- **El seguiment individual:** S'ha de fer el seguiment de cada infant i adolescent, plantejant uns objectius concrets a treballar adequats a les necessitats individuals. Però, a part d'una acció educativa, el seguiment individual s'ha de portar a terme d'una forma integral: amb la família, amb l'atenció primària, amb l'escola, amb la comunitat, amb l'entorn, etc. Aquest treball ha de comportar l'elaboració de plans individuals de forma conjunta amb cada servei i/o professionals que atén o té contacte amb un infant.

Hi ha un treball educatiu amb una forta càrrega emocional, tant per part del professional com de l'educand. L'educador es converteix en un referent significatiu per a aquest.

- **El treball en grup:** El grup es considera un espai privilegiat de socialització i per aprendre a conviure amb els altres.
- **El quotidià:** La vida quotidiana facilita als infants i adolescents la participació activa i l'assumpció de responsabilitats adequades a les capacitats de cadascú. Incorporar la família a la vida quotidiana, a les rutines del centre. Aquesta característica és un element facilitador a l'hora del treball amb la família.
- **Els programes socioeducatius:** La tasca educativa es desenvolupa mitjançant programes socioeducatius que tenen en compte totes les dimensions de l'infant, atenent a les seves necessitats. Els CO haurien d'organitzar la seva tasca educativa a partir de programes socioeducatius que dissenyaran i definiran les activitats. S'han de plantejar els programes més adients o prioritaris, amb els objectius i la metodologia a seguir, segons el diagnòstic realitzat al voltant de la realitat del centre. Les activitats s'han de planificar, implementar i avaluar. Cada projecte o servei determina quins programes socioeducatius té i aquests haurien de preveure els quatre àmbits d'acció: individual, grupal, familiar i comunitari.
- **La relació educativa:** Considerem fonamental la qualitat de la relació educativa. És bàsic que l'educador estableixi una relació positiva i de confiança amb l'infant o jove com a model de referència coherent.
- **El treball amb les famílies:** La institució familiar és el primer agent socialitzador dels infants i/o adolescents; per això, proposem un treball tant individual com grupal. El treball individual amb la família de l'infant vol aconseguir un compromís, de manera activa, de la família en el mateix procés de millora i en l'educació dels fills.
El treball grupal té com a objectiu la participació en grups de famílies del CO, tant per afavorir la creació de xarxes entre les famílies com per enfortir els vincles entre els referents (pares/mares/tutors/etc.) i els infants promovent així la implicació de les famílies al CO.

- **El treball en equip:** És un mitjà fonamental per a poder realitzar una tasca educativa als CO. Aquest permet unificar criteris, planificar conjuntament, la coordinació, la comunicació interna, etc..
- **Planificació, implementació, avaluació i propostes de millora:** Els centres oberts han d'establir un sistema de planificació adequat a la realitat del centre i la implementació d'allò planificat. Han d'establir, també, un sistema d'avaluació que prevegi l'anàlisi de la planificació i la implementació del projecte –objectius, organització, metodologia, recursos, etc.-, així com la de la tasca educativa individual i grupal. I un sistema que reculli les propostes de millora que es deriven de l'avaluació per a la propera planificació.

3.2 Nivell extern

Acció comunitària: Cal destacar el caràcter territorial dels CO que mantenen una forta vinculació amb l'entorn on desenvolupen la seva acció, de manera que tenen una estreta relació amb la realitat física i social que els envolta i que es caracteritza per:

- L'infant s'educa en el propi medi. El CO s'ha de fer present en els processos, dinàmiques i realitats que afecten els infants.
- Plantejar el procés educatiu com una acció comunitària de lluita contra totes les formes de desavantatge social, cultural, escolar dels destinataris, eliminant o minimitzant els efectes negatius i enriquint i potenciant els positius.
- Fer una acollida individualitzada i diferenciada, adequant la intervenció a les necessitats de cada infant o jove.

Tot això implica una sensibilització de l'entorn, en el sentit que aquest sigui conscient de la realitat dels infants i adolescents de la zona i quant a la corresponsabilitat dels diferents agents socials i educatius en la millora de les situacions.

Treball en xarxa: La coordinació amb tots els agents socials i educatius que intervenen en un territori és necessària per garantir l'atenció integral dels infants i adolescents, així com per a la millora de les mancances que es detecten en el mateix territori.

3.3 Seguiment individual

Dins de la metodologia educativa pròpia dels CO cal fer especial esment del seguiment. Els CO, en tant que equipaments d'educació social, porten a terme una feina específica de seguiment amb tots els destinataris del servei.

El seguiment és aquell procés mitjançant el qual l'equip de CO analitza la situació i circumstàncies de cada destinatari, al mateix temps que es proposen objectius a curt o llarg termini, units a un programa d'activitats per assolir-los. Aquest procés és avaluat de forma contínua, tot incorporant les modificacions oportunes i prenent decisions per intentar arribar a assolir els objectius proposats.

Aquest seguiment és de major o menor intensitat en funció de les necessitats dels infants i adolescents i de les disponibilitats d'atendre'ls dels educadors socials.

En el cas que es porti endavant un seguiment amb major intensitat s'anomena "procés tutorial" i es porta a terme amb els destinataris que presenten un conjunt de problemàtiques que el fan estar en situació de risc social. Aquest procés tutorial es concreta en el que anomenem Projecte Educatiu Individualitzat (PEI), que és una eina de treball que desenvolupa el tutor, que sempre serà un educador social.

Habitualment aquest PEI s'elabora tenint en compte les aportacions d'altres professionals (mestres, metges, assistents socials, etc.) que intervenen amb l'infant i/o adolescent, amb els que es fa un treball de coordinació periòdic.

Amb la resta de destinataris del centre amb els que no es porta endavant un seguiment tutorial es desenvolupa un seguiment de caràcter preventiu. Aquest seguiment té com a objectiu l'atenció a petites mancances o necessitats que normalment no depassen les competències pròpies del CO (actituds i aptituds, capacitat de relació, capacitat psicomotriu, etc.), exceptuant les que tenen a veure amb l'àrea cognitiva o dels aprenentatges i que s'aborda des del reforç escolar conjuntament amb l'escola. En aquest cas no existeix PEI.

Un educador social que estigui contractat a jornada completa ha d'atendre un màxim de 10 casos en seguiment intensiu que nosaltres anomenem procés tutorial.

3.4 Treball amb les famílies

El treball amb les famílies des del CO parteix de tres àmbits de la intervenció amb l'infant i l'adolescent: l'acollida, el desenvolupament del servei de CO i el seguiment.

- **L'acollida** és l'espai en què s'acull l'infant al centre, però també a la seva família. És el procés on es comença la vinculació de la família amb el CO per poder desenvolupar un projecte socioeducatiu amb l'infant i la seva família.
- **El desenvolupament del Servei de Centre Obert.** Quan es parla del desenvolupament del servei es fa referència al quotidià del CO. Durant el dia a dia el treball que es fa amb les famílies és clau per construir vincle entre elles i el centre. Dins d'aquest desenvolupament, es poden establir diferents espais de treball amb les famílies, tot i que els agruparem en dos grans nuclis: els informals i els programats.

Els espais informals. Com a CO valorem i som conscients de la importància de la feina que es pot fer a les trobades informals: a l'entrada i a la sortida del CO. És per això que aprofitem aquests moments de contacte informal amb la família per conèixer millor la situació real de l'infant i de les situacions de risc, tot i que hem de ser conscients dels límits d'aquests espais informals amb la família.

Els espais programats. En els quals recollim aquells moments de trobada o participació de les famílies, vinculats al funcionament quotidià del CO. Dins d'aquest grup hi ha diferents possibilitats: les activitats conjuntes pares-fills, els esdeveniments i celebracions del centre, sortides i excursions conjuntes i les activitats del CO obertes al barri.

- **El seguiment** és l'espai més formal on es busca compartir amb la família els progressos del noi i establir estratègies educatives comunes.

Perquè el treball amb famílies funcioni seran necessaris la implementació d'elements que, sense ser pròpiament treball amb les famílies, són

imprescindibles per al seu bon funcionament. Alguns d'aquests són: el procés de derivació, la coordinació externa o la definició d'un referent del noi.

4. ORGANITZACIÓ I ESTRUCTURACIÓ DELS CENTRES OBERTS

4.1 Ràtio

Partint del model de CO d'Integració, és a dir, un equipament educatiu per a infants i adolescents d'un territori, que acull aquells que prioritàriament es troben en situació de risc, cal distingir dos tipus de ràtio:

- La ràtio per a casos amb procés tutorial.
- La ràtio per a activitats grupals.

La **ràtio per a casos amb procés tutorial**: el nombre d'infants o adolescents amb els quals es fa un procés de tutoria, per part d'un educador social del centre. En el cas que un educador estigui contractat a jornada completa, la ràtio és de 1/10. (Annex 1, funcions professionals).

La **ràtio per a activitats grupals**. Ens referim al nombre màxim d'infants i adolescents que pot atendre un educador social del CO en l'espai d'atenció directa grupal del centre. La ràtio adequada és de 1/10.

Es valora que el percentatge d'infants i adolescents en seguiment respecte al global es pugui mantenir al voltant del 50% sempre que sigui possible i en funció de les característiques del territori on s'ubiqui el CO.

4.2 Nombre de destinataris i estructura de l'equip educatiu

En funció del plantejat anteriorment l'estructura que ha de tenir un CO és la següent:

- El CO s'estructura a partir de grups base formats per 20 nois/es, amb un màxim de 10 en procés tutorial.
- Aquests grups base tindran assignats un educador social. A aquest educador social li poden donar suport a la seva tasca: un integrador social, o un monitor, o tallerista.
- El nombre mínim de grups base és de 2, de tal forma que el CO, tindria una capacitat mínima de 40 places. Si el centre fos més gran de 40 places, s'hauria de moure dins de la relació de places següent: 40, 60, 80, etc.

- El grup base s'ha d'estructurar a partir de grups d'edat, per exemple: petits i grans; petits, mitjans, grans; infants i adolescents; etc.

Les dedicacions horàries dels professionals variaran d'acord amb les seves funcions:

- L'educador social ha de dedicar 38,5 hores setmanals. D'aquestes, 24 hores les dedicaria al treball del funcionament quotidià i les coordinacions internes i 14'5 hores al treball tutorial i les coordinacions externes. Entenem que la jornada s'ha d'aplicar íntegrament a una única persona.
- L'integrador social, monitor i/o tallerista dedicarien 25 hores setmanals al treball del funcionament quotidià i les coordinacions internes. Entenem que la jornada es pot aplicar a més d'una persona en funció de l'estructura del centre.

4.3 Horari

L'atenció directa als destinataris es fa en el seu temps lliure.

En el cas dels menors de 16 anys, l'atenció es realitza quan finalitza l'horari escolar, de dilluns a divendres, i en funció dels plantejaments de cada centre, també els caps de setmana. Durant les vacances escolars l'horari pot ampliar-se a tot el dia.

En el cas dels majors de 16 anys depèn de les característiques pròpies dels adolescents, de les del centre i de les del seu entorn, ja que ens podem trobar amb joves pels quals el temps lliure abasti tot el dia. En aquests casos cal que el centre realitzi una derivació cap a projectes i iniciatives de formació i d'inserció laboral.

L'horari d'atenció directa dels centres ha de tendir a ser de 20 hores setmanals, preferiblement ocupant 3 hores diàries i distribuint la resta en funció d'altres activitats de cap de setmana i activitats extraordinàries (sortides, excursions, activitats festives i culturals, etc.) i d'activitats especials no obertes a tots els infants (dutxes, berenars, sopars, seguiments individuals, etc.).

4.4 Recursos Humans

L'equip de professionals que formen els CO és:

- El director pedagògic és el responsable de la coordinació i organització pròpia del projecte. Assumeix les tasques de representació del centre.
- L'administrador s'encarrega de les tasques de gestió que genera el centre, portant la comptabilitat i fent una òptima gestió dels recursos.
- **L'educador social és el responsable de l'atenció directa dels infants i/o adolescents i les seves famílies, del programa, de la realització i avaluació tant de les activitats grupals com de l'atenció individualitzada.**
- L'integrador social dóna suport i complementa el treball comunitari del grup i el desenvolupament autònom i individualitzat de l'infant i/o adolescent.
- El monitor dóna suport al treball de programació, realització i avaluació d'activitats de lleure del grup d'infants i/o adolescents.
- El tallerista, en el cas de la realització de tallers, es pot comptar amb personal tècnic que possibiliti la realització d'aquests.
- El voluntari, per tal de poder donar suport a les activitats dels centres es pot comptar amb personal voluntari, tenint en compte que no ha de substituir en cap cas el personal contractat.

A l'annex 1 es pot trobar una proposta de distribució de les funcions dels diferents professionals que intervenen en el centre.

4.5 Els programes

La tasca educativa es desenvolupa mitjançant programes socioeducatius que tenen en compte totes les dimensions de l'infant, atenent les seves necessitats. Així, poden haver-hi diferents programes:

- **EDUCACIÓ PER A LA SALUT:**
L'educació en els hàbits d'higiene i salut normalitzats, així com l'ajut a la família a cobrir les necessitats bàsiques de salut i higiene quan sigui necessari.

- **SUPORT AL PROCÉS D'ESCOLARITZACIÓ:**

La garantia d'una escolarització i l'adequada formació acadèmica, tot fent un seguiment de l'infant o adolescent i incidint en aquells aspectes que ho possibilitin.

- **COMPETÈNCIA SOCIAL:**

El desenvolupament d'habilitats socials de comunicació i relació i el foment del descobriment i assumpció de valors socials, així com habilitats i competències cognitives per dur-lo a terme.

- **DINÀMIQUES DE PARTICIPACIÓ:**

Responsabilitzar als infants i/o adolescents d'organitzar i gestionar les activitats que ells mateixos proposen. Això els fa protagonistes del seu propi procés de creixement per esdevenir persones lliures, autònomes i assertives.

- **EDUCACIÓ EN EL LLEURE I ESPORTIVA:**

L'afavoriment de l'educació integral dels infants i adolescents mitjançant tècniques pròpies de l'educació en el lleure i l'educació esportiva, és a dir: la realització de tallers (manualitats, cuina, informàtica, teatre, etc.), la ludoteca, els jocs cooperatius, les activitats esportives.

- **ATENCIÓ A LES FAMÍLIES:**

El compromís, de manera activa, de la família en el propi procés de millora i en l'educació i satisfacció de mancances dels fills.

- **FORMACIÓ PRELABORAL:**

La facilitació i el suport de la formació prelaboral, en l'aspecte teòric i pràctic i la inserció laboral dels adolescents majors de 16 anys que no desitgin continuar els estudis.

5. LES COORDINACIONS EXTERNES

Hi ha dos tipus de coordinació que els CO han de portar a terme:

- Una vinculada amb l'atenció directa amb els infants i adolescents.
- L'altra vinculada amb la millora de l'entorn propi d'aquests nois, que és el barri.

5.1 Coordinacions vinculades amb l'atenció dels infants i adolescents

La tasca pròpia dels CO, com la tipificació normativa que es fa d'aquests, justifiquen la necessitat que hi hagi les coordinacions necessàries per poder portar a terme millor l'atenció dels infants i adolescents amb qui treballem.

A més a més, els CO reuneixen un seguit de característiques que condicionen la seva participació a la Xarxa de Serveis d'Atenció a la Infància:

- Són serveis propers als infants i les seves famílies, pel seu caràcter d'espai obert i diari.
- Aquest treball obert i diari fa que es constitueixi en agents de denúncia de situacions de vulnerabilitat i per això moltes vegades són dinamitzadors dels altres agents que treballen amb la infància.
- Es porta a terme un seguiment sistemàtic dels infants, la qual cosa requereix un treball en xarxa amb la resta d'agents educatius (escola, família,...) i d'intervenció (SS.SS., EAIA, DAM, DGAIA, etc.).
- El treball diari i constant dels CO fa que siguem agents de prevenció i detectors de casos que requereixen una actuació d'urgència davant de situacions de risc que pateixen els infants i adolescents. Aquest fet exigeix la intervenció d'altres agents de la xarxa de serveis socials.

Les coordinacions s'han de portar a terme amb els diferents serveis i agents que intervenen amb un infant i/o adolescent, de tal manera que es garanteixi una atenció integral de les seves necessitats.

Les finalitats d'aquestes coordinacions són:

- Que existeixi un diagnòstic comú i compartit de la mateixa situació de l'infant, adolescent, jove o realitat familiar. Aquest diagnòstic compartit

serà molt més ric que el que pugui fer un sol agent; s'evitarien així les visions parcials i reduïdes de la situació.

- Que existeixi una única proposta d'intervenció, a la qual s'estableixi el paper que ha de tenir cada agent i que permeti que s'evitin els missatges contradictoris, que moltes vegades reben els infants i les seves famílies.
- Que permeti un major control de l'evolució de la situació i una ràpida adequació de les respostes que donen els diferents agents.

Perquè aquest treball en xarxa es desenvolupi de forma plena cal el següent:

- Establir un marc de treball en xarxa dintre de cada territori. Aquest marc ha de tenir les següents característiques:
 - Que reculli la participació de tots els agents que intervenen amb la infància en un territori.
 - Que estigui estipulat normativament.

Una experiència que està funcionant en alguns territoris amb bons resultats és la Comissió Social d'Infància, que es porta a terme a partir dels CEIP i IES i hi participen també els Serveis Socials, centres oberts, CAP de Salut, DAM, EAIA, EAP, UEC, etc. La temporalitat idònia d'aquesta taula de coordinació és un cop al mes.

- Cercar la sistematització de les coordinacions, però garantint una certa flexibilitat per atendre les necessitats urgents.

5.2 Coordinacions vinculades amb la millora del barri

La millora de la situació dels infants i adolescents dels nostres centres no passa només per una incidència sobre aquells aspectes concrets que fan referència a la seva situació personal, sinó que passa també per intentar una millora del seu entorn habitual, del seu barri. La tasca del CO en aquest àmbit s'ha d'adreçar a vetllar perquè el barri de referència del centre estigui en condicions d'afavorir el creixement i desenvolupament del noi des d'una perspectiva integral.

D'aquesta manera vetllarem perquè el barri disposi del següent:

- Equipaments adequats i suficients (biblioteques, espais esportius, etc.).
- Vida associativa articulada.
- Activitat cultural adreçada a aquesta franja de població.
- Els recursos socio-sanitaris adequats.

Aquest treball s'ha de fer amb la resta d'agents socials del territori, per la qual cosa cal que el CO participi en les activitats de coordinació que es facin al nostre territori que poden ser:

- Comissions de festes.
- Plans comunitaris.
- Assemblees veïnals.

Això implica que es participi en:

- Reunions.
- Festes majors.
- Celebració de festivitats populars.
- Mostres d'entitats.

Perquè els professionals dels CO participin d'aquesta vida de barri cal que disposin de temps suficient, dins del seu contracte.

6. MÒDULS ECONÒMICS

Un mòdul econòmic té un caràcter orientatiu, ja que en l'actualitat hi ha realitats de projectes molt diferents, i la dotació econòmica ha de tenir en compte aquesta diversitat. Es fa palès, però, que el treball de model de CO té com a objectiu avançar cap a la uniformitat de plantejaments i, per tant, en el que és el cost i finançament d'aquest tipus de servei.

Amb aquesta finalitat es fa una comparativa entre les diferents entitats del cost dels projectes, veient el cost de l'atenció directa d'un infant o adolescent durant una hora (sense comptar activitats d'estiu).

Posteriorment es fa una comparativa entre els pressupostos dels projectes per tal de veure quin cost podem entendre que tindrà el mòdul definit per un CO de 20 infants o adolescents, amb la dedicació d'un educador social a jornada completa i un educador social a 25 hores (tot i que partim de la base que un CO ha de comptar com a mínim de 2 mòduls).

El pressupost es divideix en tres grups: materials i serveis, despeses de funcionament i cost de personal.

Materials i serveis	Despeses de funcionament	Cost de personal
Material didàctic	Manteniments	Sous de personal
Material d'oficina	Assegurances	
Fotocòpies	Publicitat	
Material de neteja	Subministraments	
Material informàtic...	Excursions...	

En aquestes despeses es comptabilitza les despeses directes de la realització de l'activitat. Totes aquelles despeses indirectes, que també són necessàries per a la realització de l'activitat es contemplen com a despeses de gestió, queden recollides posteriorment en el pressupost final.

Al mateix temps, per tal d'establir el cost de personal, partint del *1r Conveni de Catalunya d'Acció Social amb infants, adolescents, famílies i d'altres, en situació de risc*¹, on els centres oberts es consideren serveis que s'han d'adherir, s'ha definit que calen 10 hores de direcció, 25 hores d'un educador

social i 38,5 hores d'educador social per a cada mòdul de 20 infants o adolescents.

Així queda el següent cost de personal per mòdul:

	Sou brut + SS empresa¹
Educador social (25h.)	17.266 €
Educador social (38,5h)	26 .590 €
Director (10 h)	9.877 €

En concret, el pressupost del projecte queda de la següent manera:

Mòdul 20 nois/es	%	Cost
Materials i serveis	9 %	7.128 €
Despeses de funcionament	26 %	20.673 €
Personal	55 %	53.733 €
Gestió ²	10 %	7.920 €
Total	100 %	89.454 €

Per altra banda, s'ha de tenir present el cost de les activitats d'estiu, ja que s'incrementen el nombre de places i el personal que cal dedicar, perquè la durada de les activitats és major, el cost dia per infant i adolescent que s'ha calculat és:

	Hores atenció diària	Cost infant dia
Colònies	16 hores	44,00 €
Casal de vacances	8 hores	25,00 €

¹ Conveni pendent d'aprovar.

² El concepte de gestió vol recollir les despeses indirectes del projecte, com amortitzacions, personal de recursos,... El percentatge de gestió és molt variable i depèn de fets com la necessitat de recerca de recursos, del voluntariat...

7. FINANÇAMENT

Els CO són part de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Primària, per la qual cosa el seu finançament ha de venir de les institucions públiques. Aquestes haurien de pagar un mòdul fix per nombre de participants.

La gestió i la titularitat d'aquests centres pot ser de les institucions públiques o d'entitats d'iniciativa social.

Els recursos econòmics que es destinin han de permetre atendre les necessitats que hi hagi al centre.

La gestió ha de ser clara, justificada i transparent per tal de garantir un bon aprofitament dels recursos que s'hi dediquen, principalment tenint en compte que aquests són públics.

8. LÍNIES D'AVANÇ

Des de la Comissió de Centres Oberts de FEDAIA entenem que per avançar en un major reconeixement dels CO cal:

- Entendre per CO només aquella realitat educativa que reuneixi els requisits mínims que hem plantejat en aquest document. Que la regulació sobre els CO reculli també aquests aspectes.
- Crear un mapa de CO a partir de criteris de necessitat i perceptivitat i que no depenguin d'opcions discrecionals de les diverses administracions.
- Reconèixer efectivament els CO dintre de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Primària, donant-se i concretant-se convenis de col·laboració entre ajuntaments i els mateixos centres, si és que aquests són d'iniciativa social privada. Establir un marc adequat de relacions amb la DGAIA.
- Establir un marc de treball en xarxa dintre de cada territori. Aquest marc hauria de tenir les següents característiques:
 - Que reculli la participació de tots els agents que intervenen amb la infància en un territori.
 - Que estigui estipulat normativament.
 - Que garanteixi la flexibilitat necessària per atendre les situacions greus i urgents.
 - Que es creïn comissions socials d'atenció a la infància, en els diferents territoris.
- Dotar els CO d'un finançament just, estable i suficient en funció dels mòduls d'atenció.
- Reconèixer el paper dels CO com a possibilitat de primera mesura en els casos de desemparament dels menors o d'atenció en el medi.
- Definir un sistema de qualitat de CO per garantir les bones pràctiques i l'acompliment d'objectius de model.

ANNEX 1

FUNCIONS DE L'EQUIP DE PROFESSIONALS DELS CENTRES OBERTS

Funcions del director pedagògic

El director, coordinador té un horari flexible per tal de poder atendre totes les necessitats del centre. Pot realitzar algunes tasques d'educador per grups, però està al corrent del procés de tots els nois i noies del centre.

Les seves principals funcions són:

- a) Pel que fa a l'organització del centre:
 - Representació institucional i tècnica del CO.
 - Vetllar per l'acompliment dels objectius psicopedagògics en els infants i adolescents, amb estreta coordinació amb els diferents agents socioeducatius que intervenen amb la família per valorar la seva situació i actuar d'acord amb les seves necessitats socials detectades, i amb l'atenció especialitzada, així com amb altres entitats de la xarxa comunitària.
 - Planificar i responsabilitzar-se de la gestió administrativa i econòmica del centre, si s'escau.
 - Avaluació periòdica del grau d'assoliment dels objectius, proposant i modificant les estratègies i metodologies, si s'escau, per adequar-les a les necessitats dels destinataris en el seu territori.
 - Assumir la responsabilitat de l'acompliment de funcions encomanades al centre, tenir cura dels principis fundacionals.
 - Organitzar, aprovar i responsabilitzar-se de la programació general i de la memòria anual de centre.
 - Col·laborar buscant recursos humans i econòmics per mantenir el centre.
 - Establir convenis de col·laboració i de pràctiques amb les universitats i escoles universitàries.

- b) Pel que fa al personal/equip del centre:
 - Coordinar l'actuació conjunta de tots els professionals de l'equip davant dels infants i dels adolescents, donant globalitat interdisciplinària a totes les actuacions d'equip.
 - Vetllar per la coordinació de l'equip del centre amb els equips bàsics d'atenció social i primària.

- Participació en l'elaboració, de manera conjunta amb l'equip del centre, del projecte educatiu i del pla de treball específic dels infants i dels adolescents.
 - Revisió i avaluació periòdica del pla de treball educatiu individualitzat amb tots els professionals que hi intervenen.
 - Supervisió de l'equip en l'aplicació dels objectius pedagògics.
 - Vetllar perquè els professionals que componen l'equip disposin de suport a la seva actuació, utilitzant els recursos necessaris, externs si s'escau.
 - Responsabilitzar-se de l'organització, la coordinació i la supervisió de tot el personal (distribució de funcions, aspectes laborals i educatius, així com de les activitats del centre) d'acord amb el PEC. Avaluació periòdica de la seva actuació.
 - Seleccionar i contractar el personal. Establir criteris de selecció dels voluntaris.
 - Responsabilitzar-se del coneixement i del compliment per part del personal del centre, del RRI i del PEC.
 - Seguiment i control del treball de seguiment que es fa amb els infants i els adolescents.
 - Acollir i integrar dins de l'equip als nous professionals que intervenen en el centre, del personal suplent, del personal en pràctiques, dels voluntaris.
 - Vetllar per una bona coordinació del voluntariat.
 - Vetllar, donar suport i seguiment pel que fa a la formació continuada i el reciclatge per a tot el personal del centre (tant professionals com voluntaris).
- c) Pel que fa als nois atesos:
- Responsabilització de l'acompliment del pla de treball de cada destinatari.
 - Ser figura de referència davant de la família i dels infants i dels adolescents: en el moment d'acollida d'aquests, fent una actuació periòdica de seguiment del cas, i al final del procés.
 - Potenciació, en la mesura del possible, de la participació de la família en el projecte educatiu individual dels infants i dels adolescents.
 - Vetllar pel seu creixement personal atenent les seves necessitats bàsiques.
 - Vetllar pel procés d'inserció social i normalització dels infants i dels adolescents.

- Garantir l'adequada derivació dels casos i coordinar-se, juntament amb els educadors, amb els equips bàsics d'atenció social i primària i els diferents serveis que estan en relació amb els infants i els adolescents.
- Establir canals formals de tramesa d'informació.
- Responsabilitzar-se de la resolució dels incidents greus.
- Posar en coneixement dels diferents serveis els possibles comportaments impropis de la família, dels infants i dels adolescents i del seu entorn més proper (agressions, maltractaments, abusos, destrosses de material, robatoris, etc.), perquè es prenguin les mesures oportunes.
- Garantir la confidencialitat i la fiabilitat de la informació referent als destinataris i les seves famílies.

Funcions de l'administrador

- Tenir al dia l'inventari dels béns propis del centre i prendre cura de la seva actualització.
- Elaborar, conjuntament amb el director, el pressupost general del centre i la rendició anual de comptes, després de requerir les dades necessàries dels responsables directes dels diferents sectors d'activitat.
- Presentar a la direcció del centre i a l'equip d'educadors informes periòdics sobre l'aplicació del pressupost anual.
- Tramitar les comandes de material, ordenar els pagaments, organitzar, administrar i gestionar el servei de compres i emmagatzematge de material fungible, atendre la conservació de l'edifici, obres i instal·lacions, serveis comunitaris, etc.
- Supervisar les subvencions i pagaments diversos, i ratificar els llibres de comptabilitat.
- Disposar dels comptes bancaris d'acord amb els poders que li hagin estat atorgats.
- Supervisar l'acompliment de les disposicions relatives a higiene i sanitat.
- Comunicar als educadors l'estat de comptes i prendre decisions conjuntes sobre el pressupost.
- Seguiment de les nòmines del personal i el corresponent pagament.

Funcions dels educadors socials

a) Funcions pel que fa a l'equip:

- Participar en l'elaboració del projecte educatiu global de centre, el reglament de règim interior i la programació anual.
- Participació en l'elaboració dels plans de treball individual dels nens i nenes del CO, en coordinació amb la resta dels professionals del centre.
- Seguiment i avaluació del pla de treball educatiu individual, en coordinació amb els equips bàsics d'atenció social primària.
- Suport tècnic als monitors i/o voluntaris que col·laboren amb el CO.
- Responsabilització, si s'escau, d'una àrea d'actuació determinada (escola, salut, lleure...).
- Participació en l'avaluació periòdica del grau d'assoliment dels objectius, proposant i modificant les estratègies i metodologies, si s'escau, per adequar-les a la realitat específica dels destinataris en el seu territori.

b) Funcions pel que fa als nois atesos:

- Informar al destinatari i a la seva família de les activitats i finalitats del CO.
- Realitzar entrevistes amb la família per pactar les condicions d'assistència i la participació d'aquesta, dels infants i dels adolescents en relació amb el projecte educatiu del centre.
- Execució del pla de treball individualitzat mitjançant, entre altres, els següents objectius:
 - Afavorir el desenvolupament personal dels infants i dels adolescents, potenciant els aspectes positius i la seva família.
 - Potenciar l'adquisició d'hàbits.
 - Afavorir i potenciar la convivència i el respecte mutu com a eina integradora dels infants i dels adolescents en la comunitat.
 - Acompanyar els infants i els adolescents en la seva evolució educativa i d'autonomia.
 - Mantenir el CO com a espai de referència en el futur, si així ho desitgen els infants i els adolescents.

Aquests objectius es duran a terme a partir, entre d'altres, de les següents actuacions:

- Programació d'activitats diàries.
 - Coordinació amb el tutor escolar per fer un seguiment de l'evolució del destinatari, quan així ho indiqui el pla de treball educatiu individual.
 - Avaluació periòdica de l'assoliment dels objectius educatius del pla de treball amb el destinatari.
- Conèixer la situació real de cada menor al seu càrrec, així com del seu medi familiar, social i cultural.
 - Orientar el noi en el seu procés d'aprenentatge i d'orientació vocacional quan s'escaigui, i ajudar-lo a descobrir i potenciar les seves capacitats intel·lectuals, físiques i afectives i acceptar les pròpies possibilitats i limitacions.
 - Informar l'equip d'educadors sobre les incidències i situacions que puguin pertorbar el procés formatiu dels infants i dels adolescents.
 - Elaborar el projecte educatiu individual (PEI), el full de seguiment, el diari de camp, el procés del cas de cada infant que està al seu càrrec i els plans de treball dels diferents grups en coordinació amb la resta de l'equip.
 - Vetllar per una correcta integració dels voluntaris en la dinàmica de cada grup i coordinar les tasques assignades.
 - Oferir un model d'adult de referència als nens i nenes.
 - Afavorir en els nois/es l'autoestima personal i ajudar-los en la superació dels fracassos en els processos d'aprenentatge, en les dificultats personals i en la integració laboral, social i cultural.
 - Fer de mediador en les situacions de conflicte dels menors.
 - Realitzar les reunions de coordinació periòdiques amb els professionals externs implicats en els mateixos casos (SSAP, CSMIJ, EAIA, CEIP, IES, esplais, ...).
 - Elaborar informes i protocols.
 - Observar la conducta dels destinataris i incidir sobre els seus hàbits.
 - Ajudar el noi en el coneixement i la conscienciació del seu àmbit social.
 - Realitzar les tutories i orientacions individuals del noi.
 - Aportar a l'equip educatiu objectius a treballar amb els infants i adolescents, i propiciar el seguiment i l'avaluació d'aquests.
 - Intervenir en la resolució de les situacions conflictives amb finalitat educativa.

- Assumir i responsabilitzar-se dels programes referents als hàbits de neteja, ordre i salut.
- Treballar les mancances afectives dels noi a fi de fer-los adquirir un nou equilibri emocional.
- Fer complir tots els termes establerts a la normativa del projecte educatiu, pel que fa a reforços tendents a l'optimització de l'educand.
- Coordinar-se amb els monitors i talleristes per al funcionament ordinari.

Els educadors socials es repartiran àrees importants del funcionament del centre, com són:

- Elaboració dels menús: per als berenars i sopars dels infants, així com treballar els hàbits d'alimentació.
- Intendència: col·laborar en les compres, quan calgui, per subministrar tot allò que cal per al correcte funcionament de les activitats.
- Recursos del centre: mitjans audiovisuals, informàtica, ludoteca...
- Recursos escolars: suposa estar al corrent del funcionament escolar dels infants, així com de la formació permanent dels educadors.
- Recursos de lleure: presentar alternatives per al temps d'esbarjo dels infants, així com la participació en els possibles campaments o casals d'estiu dels infants.

Els **educadors socials**: han de tenir una dedicació horària que els possibiliti dur a terme el seu treball amb qualitat educativa. Per poder donar cobertura a totes aquestes necessitats, els educadors haurien de fer 38,5 hores setmanals distribuïdes de manera adient per atendre els infants i per realitzar les tasques esmentades a les seves funcions, i segons les necessitats educatives del centre.

A les reunions de coordinació interna s'anirà supervisant el procés de cada noi per tal de reconduir el seu PEI i d'elaborar noves propostes, tant educatives com destinades al seu futur; la reunió d'avaluació del PEI serà trimestral i es farà conjuntament amb l'educador social que ha derivat el cas.

Funcions de l'integrador social

- Aplicació del pla de treball individual dels infants i adolescents, seguint les directrius de l'equip del CO.
- Intervenció en inserció ocupacional.
- Dinamització d'activitats comunitàries.

- Suport a l'educador en activitats específiques.
- Col·laboració conjunta amb l'educador en l'avaluació de les activitats realitzades.

Funcions del monitor de temps lliure

- Aplicació del pla de treball individual dels infants i adolescents, seguint les directrius de l'equip del CO.
- Realització d'activitats de lleure i altres per tal de dinamitzar el grup, d'acord amb el projecte educatiu elaborat per l'equip del CO.
- Donar suport a l'educador en activitats específiques.
- Col·laboració conjunta amb l'educador en l'avaluació de les activitats realitzades.

Funcions dels voluntaris

Atenent a la seva condició de persones no remunerades i en funció de la seva formació i de la freqüència de participació, poden tenir funcions de monitor de temps lliure i de suport de la tasca que es fa al centre. Els seus drets i deures es recullen a la llei del voluntariat.

ANNEX 2

TREBALL AMB FAMÍLIES

Aquest document fa referència principalment al treball a desenvolupar des dels CO amb les famílies dels infants i adolescents que atenem des d'aquests.

Des de la Xarxa de CO de Barcelona, entenem el treball amb les famílies des de dues perspectives: el que ens és propi com a servei específic del CO i les activitats complementàries de treball amb les famílies que podem desenvolupar des de les plataformes on estan ubicats aquests serveis específics.

El document planteja el treball amb les famílies a partir de tres àmbits de la intervenció amb l'infant i adolescent: l'acollida, el desenvolupament del servei de CO i el seguiment. **L'acollida** és l'espai en què s'acull l'infant al centre, però també la seva família; l'espai de **desenvolupament del servei de CO** que genera una sèrie de moments volguts o espontanis propis per al treball amb la

família i en els quals és prioritària la trobada i la recerca del coneixement mutu entre família i centre; el tercer àmbit **el seguiment**, és l'espai més formal on es busca el compartir amb la família els progressos del noi i establir estratègies educatives comunes.

Acollida

L'acollida és el procés en què es comença la vinculació de la família amb el CO per poder desenvolupar un projecte socioeducatiu amb l'infant i la seva família. Entenem que abans de l'acollida hi ha un pas previ, que és la difusió del projecte (cartells informatius, díptics, jornades de portes obertes...), assegurant-nos que la informació que reben les famílies és la correcta, facilitant al màxim la comprensió (ambdues llengües, dibuixos, etc.).

a) Objectius

Els objectius que cal assolir en el procés de l'acollida són:

- Donar a conèixer les funcions del CO per concretar i ajustar les expectatives.
- Conèixer la motivació i les necessitats de la família escoltant també l'infant.
- Generar confiança i un ambient acollidor per potenciar els vincles amb la família.

b) Activitats

Bàsicament entenem que el procés d'acollida es realitza amb dues activitats:

- Entrevistes inicials
- Reunions inicials

En totes dues activitats és imprescindible ser clar i explícit a l'hora d'explicar la feina i el tipus d'intervenció que es du a terme, assegurant-nos que s'entenen els objectius del centre per tal d'ajustar expectatives.

És un factor de qualitat que, tant en les entrevistes inicials com en les reunions inicials, es presenti a la família el referent de l'infant.

És important que a l'hora de fer l'entrevista inicial es reculli informació bàsica sobre la família i el sistema de suport (medi familiar) i les dificultats, però també

les potencialitats de la família. Per tant, s'ha de poder disposar del temps i l'espai adequat, sense perdre l'obertura i la proximitat necessàries amb els nostres usuaris.

Tots els professionals del centre han de conèixer el protocol d'inscripció i els documents de recollida d'informació (inscripció, acollida, informe social, ...).

En aquells casos que es tracti d'infants derivats d'altres recursos és interessant contactar amb els referents d'aquests altres serveis, així com establir un protocol de derivació que permeti el traspàs d'informació suficient.

Com a activitat complementària es pot afegir una signatura de compromisos específics vinculats al procés educatiu de l'infant.

Desenvolupament del servei

Quan parlem del desenvolupament del servei fem referència al quotidià del CO. Durant el dia a dia el treball que es fa amb les famílies és clau per construir vincle entre elles i el centre. Dins d'aquest desenvolupament, podem establir diferents espais de treball amb les famílies, tot i que els agruparem en dos grans nuclis els informals i els programats.

Els espais informals. Com a CO valorem i som conscients de la importància de la feina que es pot fer a les trobades informals: a l'entrada i a la sortida del CO. És per això que aprofitem aquests moments de contacte informal amb la família per a conèixer millor la situació real de l'infant i de les situacions de risc, tot i que hem de ser conscients dels límits d'aquests espais informals amb la família.

Els espais programats. En aquests recollim aquells moments de trobada o participació de les famílies, vinculats al funcionament quotidià del centre obert. Dins d'aquest grup hi ha diferents possibilitats: les activitats conjuntes pares-fills, els esdeveniments i celebracions del centre, sortides i excursions conjuntes i les activitats del CO obertes al barri.

a) Objectius

- Potenciar la vinculació i la implicació de la família en el procés educatiu.
- Donar a conèixer a la família la situació de l'infant al centre i responsabilitzar la família del procés educatiu i així transmetre-li protagonisme.
- Garantir la presència de professionals durant l'entrada i la sortida del CO per part dels infants.
- Dedicar un temps específic a la sortida i l'entrada per parlar amb les famílies.

b) Activitats:

- Moments d'entrada i de sortida del centre.
- Les activitats conjuntes pares-fills que ens permeten crear espais de relació conjunta que potser no es donen en la seva relació habitual. Dins d'aquest grup s'emmarquen activitats com: tallers de cuina, ludoteques de pares i fills, contacontes, etc.
- Els esdeveniments i les celebracions del centre: aquí s'emmarcarien activitats com: jornada de portes obertes, actuació del grup de teatre, festa de fi de curs, etc.
- Sortides i excursions conjuntes: és important buscar espais de relació més enllà dels contextos habituals de la família i dels educadors. Aquests, a més a més de permetre una millor relació família-CO, són un bon espai d'observació de les relacions entre pares i fills.
- Les activitats del CO obertes al barri: dintre d'aquest grup trobem les activitats que el CO organitza sol o amb altres entitats del barri i que són obertes a tots els veïns, com ara Carnestoltes, Festa Major, etc.

Seguiment

a) Objectius

a.1) Objectius amb totes les famílies:

Analitzar/valorar amb la família el procés de l'infant.

- Dins del centre:
 - Relació amb els iguals
 - Relació amb els adults (educadors)
 - Actitud davant les activitats
 - Identificació, proximitat, amb el recurs.
 - Assistència, puntualitat, acompanyaments...
 - Contrast centre – casa
- Expectatives de les famílies amb el centre.
- Analitzar i valorar el nivell de vinculació de la família amb el centre.

a.2) Objectius amb famílies d'infants en seguiment:

- Informar els pares dels objectius marcats en el PEI i del progrés d'aquests
- Contrastar aquells objectius on calgui la implicació familiar, revisar-los, si s'escau, i consensuar una nova intervenció, també si cal.
- En el cas que el CO sigui el referent de l'infant en un treball coordinat en el territori:

- Informar de les incidències detectades per altres professionals.
- Mediar en els conflictes que pugin aparèixer entre la família i el menor.
- A partir del treball amb la família, detectar noves necessitats i nous factors de risc, tant del noi com de la família. Això comportarà un treball de coordinació amb Serveis Socials i altres serveis del territori per derivar-los les situacions detectades (problemes d'habitatge, problemes econòmics, dificultat de documentació, etc.)

b) Activitats

L'activitat pròpia per excel·lència en aquesta fase és l'entrevista de seguiment amb la família, tot i que es poden donar altres espais de contacte formal.

Altres activitats que estan estretament vinculades a aquesta fase del treball amb famílies serien les tutories de l'educador amb l'infant/adolescent i el procés d'elaboració de la documentació de seguiment de l'infant/adolescent mitjançant el PEI.

De l'entrevista, cal destacar-ne com a elements fonamentals els següents:

- És important que en l'entrevista amb la família es reforcin les actituds positives del noi per tal de poder modificar/contrarestar els factors de risc.
- Cal fer sortir en l'establiment d'acords amb la família els interessos de l'infant/adolescent. D'aquesta manera donarem importància a l'infant dins del funcionament de la dinàmica familiar, cosa que en determinats contextos familiars queda amagat.
- És necessari establir fites i objectius mesurables, de manera que sigui evident, per part de la família, el procés de millora tant del noi com el propi. És a dir, és important que la família sigui conscient dels avenços que es produeixen.

Elements complementaris al treball amb famílies en el centre obert

El treball amb les famílies dels nois del CO només funcionarà amb qualitat òptima en el moment que s'implementin altres elements que sense ser pròpiament treball amb les famílies són imprescindibles per al seu bon funcionament. Alguns d'aquests elements són:

a) El procés de derivació

Per poder iniciar un bon treball amb famílies és important que en el moment

de la derivació d'un noi, el servei que realitza la derivació, faciliti la informació necessària tant del noi com de la seva família, de tal manera que es tingui una visió àmplia de la situació que en permeti un millor diagnòstic.

b) La coordinació externa

Aquest és un dels elements fonamentals per desenvolupar un bon treball en el CO tant general com concret pel que fa a la relació amb les famílies.

Els factors imprescindibles de la coordinació externa que afecten el treball amb la família són:

- Disposar d'una visió integral de l'infant, en la qual es recull la seva situació familiar, incorporant les valoracions que poden fer altres serveis.
- Evitar les intervencions fragmentades, aïllades, que poden arribar a ser contraproductes.

Algunes experiències positives d'aquest treball en xarxa per treballar sobre casos concrets serien l'INTERXARXES del barri del Carmel, les comissions socials escolars del barri de Ciutat Meridiana, la Xarxa d'Atenció a Famílies i Infants del Raval, etc.

c) La definició d'un referent del noi

Tal com es planteja a la nova Llei dels drets dels infants... la definició d'un referent de la intervenció ha d'ajudar tant el noi com la seva família a tenir una única persona a la qual adreçar-se per valorar i treballar el procés educatiu del seu fill. En la mateixa línia, seria important que també en les famílies que es troben en situació de necessitat social tinguessin un únic referent.

Propostes de treball complementàries

En aquest punt recollim altres propostes de treball amb famílies, que tenint com a base el CO i les interaccions generades amb les famílies dels nois del CO, ens permeten fer una tasca d'aprofundiment en el procés de treball familiar. Aquestes intervencions poden estar obertes a altres famílies del territori que no tenen perquè tenir els seus fills al CO.

Algunes d'aquestes propostes són:

- **Escola de pares/mares.** Té com a finalitat proporcionar a les famílies les eines necessàries per desenvolupar les seves funcions parentals. El funcionament habitual compagina les xerrades formatives (nutrició, salut infantil, educació, etc), amb la realització de diferents tallers (cuina, gestió

- econòmica, etc.).
- **Espais de trobada informal.** Són propostes que, partint d'un marc informal (cafè-tertúlia, videofòrums, etc.) permeten el treball concret d'una habilitat parental o bé la creació de grups d'ajuda mútua.
 - **Serveis de suport i orientació psicològic.** Són espais que estan conduïts per psicòlegs i terapeutes familiars que donen un servei específic d'orientació a les famílies en la seva relació amb els fills.
 - **Serveis per a famílies amb infants de 0 a 3 anys.** Hi ha diversos models:
 - Materno-infantils. Són serveis recollits a la cartera de serveis socials de la mateixa manera que els CO, per la qual cosa tenen la seva idiosincràsia pròpia separada dels CO, però que es poden complementar.
 - Ludoteques de petita infància
 - **Serveis de suport i orientació a professionals del territori, sobre el treball amb famílies.** Aquest servei té com a finalitat principal ser un centre de recursos per als professionals i serveis del territori. Com a centre de recursos es disposarà, entre d'altres, d'informació sobre tallers i activitats a desenvolupar amb famílies, assessorament sobre eines d'intervenció familiar, etc.
 - **Observatori de la família a escala local.** Consisteix a crear una base de dades unificada per a tots els serveis del territori, on es recullen les dades bàsiques de cadascuna de les famílies ateses de forma conjunta per més d'un dels serveis del barri. Aquesta base de dades té una doble finalitat; per un costat tenir identificades aquestes famílies per si un nou servei inicia una intervenció amb elles i, d'altra banda, estudiar, a partir de dades reals, el flux de necessitats de les famílies d'un territori, la qual cosa pot donar lloc, entre altres coses, a noves intervencions
 - **Serveis d'acollida i orientació per a famílies immigrades.** Es desenvolupen en alguns centres on hi ha un gran percentatge de població immigrada; la proximitat del CO a les famílies fa que moltes d'elles el prenguin com a punt de referència. En aquests casos el fet de poder comptar amb un servei d'informació complementari, baixa la pressió i excés de feina que es pugui generar en el CO per aquest fet i permet donar un millor servei a les famílies.

10. AGRAÏMENTS

La realització d'aquest document ha suposat moltes hores de treball i dedicació que de forma desinteressada han aportat professionals d'entitats que treballen en serveis de Centres Oberts i que participen de la Comissió de Centres Oberts de la FEDAIA.

Al llarg dels últims anys aquests professionals han dut a terme reunions mensuals en les que han aportat el seu coneixement i la seva experiència fonamentada en una llarga trajectòria de treball en aquets serveis de caràcter preventiu.

El debat, la reflexió i la participació d'aquestes persones ha estat clau per poder elaborar aquest document que presentem.

Degut a aquest procés participatiu en que han intervingut diferents persones, si en féssim un llistat de ben segur que ens deixariem a algú, per tant, agraiem molt sincerament tota la tasca desenvolupada per tots els professionals d'entitats de la Comissió de Centres Oberts que han treballat pel bé comú.

C/ Caballero nº 79, 1er B, 08014 Barcelona
Telèfon: (93) 336 72 65, Fax: (93) 263 55 10
fedaia@fedaia.org / www.fedaia.org